

עומדין. ובמשנה (מדות ב, ה) לא מוזכר שהיו עומדים (וכן הרמב"ם בית הבחירה ה, ח לא כתב זאת, ובבית מקדש ו, י ב כתב שהיו יושבים), אלא 'עומדין' הכוונה שהיו שוהים ומתעכבים (משמר הלו).

ומתליעין בעצים שפל עין שיש בו תולעת פסול לגבי מזבח, והטעם שעין שיש בו תולעת פסול למזבח, מפני שהתולעת היא דבר טמא, ואין דבר טמא ראוי להישרף על גבי המזבח, ואין החיסרון בעין המתולע, אלא בתולעת (מאידי כאן ובמדות ב, ד, ובהערות הגר"ש תמה והוכיח מכמה מקומות שהחיסרון הוא בעין). ויש סובר, שעין מתולע פסול משום מום (מעשה רקח בדעת הרמב"ם איסורי מזבח ו, ב, ע"פ הגמ' במנחות פה, ב המסתפקת בזה; אבן האזל שם, א). ויש סובר, משום שאינו ראוי להבערה, והכתוב אומר 'ובער עליה הכהן עצים', עצים הראויים להבערה (קריית ספר שם). והפסול הוא רק למזבח, אך היו משתמשים בו לבישול קדשים, אפית מנחות ושאר צרכי המקדש (עזרת כהנים מדות ב, ה בני יוסף ד"ה פסול). והפסול הוא רק לכתחילה, אך אם נפלה התולעת אחרי שכבר עלה למזבח, לא ירד (הערות הגר"ש אלישיב שבת מהדו"ק קב, ב).

ובגמ' במנחות (פה, ב) אמר שמואל, שדין זה הוא דוקא בעין לח, אבל עין יבש, גוררו וכשר למזבח, כלומר, שבעצים היבשים, מלבד סילוק התולעים, היו הכהנים בעלי מומים מגררים את המקום המתולע, כדי שלא יהא ניכר שהיו בהם תולעים, אך את העצים הלחים המתולעים, היו מסלקים לגמרי לבל יקריבו (ע"פ תוס' תענית לא, א ד"ה יום, וחז"א מנחות מב, כה. ראה רבינו אליקים שהזכיר רק את זריקת התולעים מן העצים, והרמב"ם בפייה"ש מדות ב, ה הזכיר רק סילוק העצים שיש בהם תולעת), לפי שאין הלח נגרר כמו היבש (רש"י מנחות שם). ואף לח שהתייבש פסול, לפי שגידורו הוא טורח מרובה, ואין זה כבוד המערכה (חז"א שם). וכיון שהמקדיש עץ שיש בו תולעת, ספק אם לוקח משום מקדיש בעל מום (כמבואר במנחות שם, ורמב"ם איסורי מזבח ו, ג), היו מתליעין בעצים קודם שהקדישום, ומתליעין שוב כל יום טרם נתינתם במערכה (חז"א מנחות שם, בתי ראשון), ולא משום חשש שמא לא בדקו יפה, אלא מחשש שהתליעו אחר כך בלשכת העצים (דרך חכמה [לגר"ח קניבסקין] בהה"ל בית הבחירה ה, ח ד"ה מתליעין).

לשכת המצורעין, שמצורע שנרפא מצרעתו ונטהר בהזאה גילוח וטבילה, ממתין שבעה ימים וטובל בשנית, ולאחר הערב שמש רשאי להיכנס לעזרת נשים, אך עדיין הוא מחוסר כיפורים ואסור להיכנס לעזרת ישראל עד שיביא קרבנותיו ביום השמיני ויתנו מהדם על תנוך אזנו ובהונותיו (ראה משנה כלים א, ח), ועל מנת שיכול להכניס את אזנו ובהונותיו לעזרת ישראל לצורך מתן הדם, צריך לטבול שנית (ולקמן ל, ב) הגמ' תבאר מדוע עליו לטבול שוב, ובלשכה זו טבל טבילה זו (רש"י). ואמנם כל הנכנס לעזרה טבל בלשכה זו, אך כיון שנתקנה בעיקר עבור המצורעים, נקראת על שמם (תוס' לקמן שם ד"ה רבי יהודה, וד"ה נימא).

שכחתי מה היתה משמשת. משמיענו בזה, שאפילו צדיקים עלולים לשכוח מתלמודם, ויש להתפלל לא לשכוח את התורה (אריה שאג [שו"ת מהגר"ח קניבסקין], תתעה).

בה היו נותנין יין ושמן, והיא היתה נקראת לשכת בית שמוניא, ואף שהיו נותנים בה גם יין וגם שמן, נקראת 'לשכת בית שמוניא' משום שהיה בה יותר שמן מאשר יין (שמן למנוחה, למנחת התמיד ולחביתיה כהן גדול, ואילו יין רק לנסכי התמיד) (עזרת כהנים ב, ה בני יוסף ד"ה והיא היתה). או משום שהנסכים אינם מעכבים את

מזרחית צפונית בה גזזו בית השמונאי אבני מזבח ששקצו מלכי יון - כשמשלו היוונים בימי אנטיוכוס על ישראל, הקריבו קרבנות לעבודה זרה על המזבח כדי להכעיס את ישראל, וכשנגאלו על ידי חשמונאי ובניו, גזזו את אבני המזבח בלשכה זו (ע"פ רש"י, ותפארת ישראל מדות א יכין מט), שכיון שנעשו האבנים משוקצות, נגזזו בלשכה של חול (תפארת ישראל שם). ולא גזזו בה את כל אבני המזבח, שהרי בלשכה זו היתה קטנה [ארבעים אמה על ארבעים אמה (כמבואר בתפארת ישראל שם ב יכין מא)], ואי אפשר היה להכניס בה את כל אבני המזבח שאורכו ורוחבו שלשים ושתים אמות עם הכבש שאורכו שלשים אמה, אלא גזזו בה רק מקצת מאבני המזבח זכר לנס, ואת המותר גזזו באחת מהמחילות שהיו במקדש (עזרת כהנים מדות א, ו בני יוסף ד"ה מה). ויש סובר, שניתצו את המזבח הדק היטב, וקברו את כולו מתחת קרקע הלשכה (ומאחר והאבנים פסולות, אין בכך כל איסור, אדרבה זהו כבודן) (דרך חכמה [לגר"ח קניבסקין] בית הבחירה ה, י בהה"ל ד"ה בה).

צפונית מערבית בה יורדין לבית הטבילה - וזו היא לשכת בית המוקד, ושימשה גם לירידה לבית הטבילה, וכן לעיל, הלשכה בה גזזו את אבני המזבח, היא לשכת החותמות, ואין תימה בכך, שהרבה לשכות שימשו לכמה דברים (תוס' כאן ולהלן יז, א ד"ה ומה; רמב"ם בפייה"ש תמיד א, ו, וראה תוס' ר"ד להלן יז, א המציין, שלדעת רב אדא שם ירדו לבית הטבילה מלשכת בית החותמות), והמשנה בתמיד המובאת לעיל קראה לשתי לשכות אלו את שמן על שם עיקר תשמישן, ואילו משנה זו במדות, הוסיפה דבר נוסף שהיו הלשכות הללו משמשות לו (רא"ש מדות א, ו). ויש סוברים, שהיו אלו לשכות נפרדות, ונמצא שהיו שש לשכות בבית המוקד (תוס' ר"י הלבן, להלן שם; ראב"ד תמיד ל, א, וראה שם הטעם מדוע מנתה המשנה רק ארבע מהלשכות).

מאן תנא מדות רבי אליעזר בן יעקב היא. ולעיל כשהקשתה הגמ' סתירה בין המשנה ביומא למשנה בתמיד, תירצה שהתנא של המשנה ביומא הוא רבי שמעון איש המצפה, אך כאן הגמ' לא תירצה כך, משום ששמעון שהוא חולק על סדר הקרבת התמיד, ואילו על צורת בנין בית המקדש לא שמענו, לכן תירצה שהוא רבי אליעזר בן יעקב, שחולק על צורת הבנין (ריטב"א).

לשכת הנזירים ששם גזירים מבשלים את שלמיהן וכו', שאמנם אכילת שלמי נזיר מותרת בכל ירושלים כשאר קדשים קלים, אך בין הנזירים שבאו לירושלים היו גם כאלה שאין להם מכר בעיר שיארחם בביתו ויבשלו שם שלמיהם, ולכן ייחדו להם לשכה בעזרה (תפארת ישראל מדות ב יכין מז, וראה חז"א אה"ע קמא, ב שכתב שמצוה ללחל במשכן, אלא שגילוח בעזרה הוא בזיון, כמבואר בגמ' בניד [מה, א], ולכן קבעו את עזרת הנשים).

לשכת העצים. זאת לא היתה לשכת העצים שנותנים בה את העצים הנצרכים לכל השנה, אלא את העצים הנצרכים לאותו היום (שלטי הגיבורים [לר"א הרופא] כא, א).

ששם כהנים בעלי מומין, מאנשי המשמר (רש"י קידושין ג, ג, ע"פ שיעורי רבי דוד פוברסקי שם, קמו), שאינם ראויים לעבודה (רא"ש מדות לה, א). ולכהנים תמימים לא נתנו להתליע, לפי שצריכים אותם לעבודה, וגם הם עצמם רצו לעבוד ולא להתליע (עזרת כהנים מדות ב, ה בני יוסף ד"ה כהנים בעלי מומין).

